

Samfunnsliv

1. september 1993

Kr. 8,-

ORGAN FOR MENTAL, SOSIAL OG ØKONOMISK NYORIENTERING

Dokumentet som forsvant under rettsaken mot Quisling:

EUROPA PAKTEN

FRIHETEN

Utgitt av
Norges Kommunistiske Parti

«Europeisk samling»

Quislings ideer som nå skal settes ut i livet

Fra enkelte hold – spesielt innen Høyre, men også innenfor de andre NATO-partiene – agiteres i dag for «det store europeiske fellesskap». Aftenposten minner om i en lederartikkel tirsdag at «ledende politikere begynte å diskutere europeisk samling

allerede under krigen». Det kan være av interesse i den forbindelse å minne om noen innlegg i denne diskusjonen. «Europeisk samling» var nemlig også et hovedpunkt i Quislings planer:

«Broderkrigen mellom Storbritannia og Tyskland

med bolsjevismen som fornøyd tredjemann føles i særlig grad tragisk i våre nordiske land, som er så nøye beslektet både med Storbritannia og Tyskland... Den eneste positive vei (til å redde Europa og sivilisasjonen) er sammensmelting av britiske, franske og tyske interesser i en fedrenasjon av Europa... for å skaffe interessefellesskap og samarbeid nyttig for alle parter. Jeg tillater meg å foreslå at den britiske regjering i over...

Under rettsaken mot Vidkun Quisling i 1945 etterlyste han gjentagne ganger et utkast han hadde laget til en såkalt Europa-pakt. Dette utkast ville etter hans mening vise hvor feilaktig og forvrengt det syn var som aktoratet prøvde å tillegge ham, og han var meget forundret over at man ikke greide å fremskaffe et dokument som han opplyste var trykket i 25 eksemplarer.

Når vi i dette nummer punkt for punkt gjengir denne Europa-pakt, skylder vi å gjøre oppmerksom på at det dreier seg om en oversettelse som er foretatt i dag. Paktforslaget ble nemlig under okkupa-

sjonen trykt på tysk med tittelen «Entwurf Europa-Pakt». Man må anta at Quisling – som ikke behersket tysk særlig godt – opprinnelig skrev et konsept på norsk, men dette er i hvert fall foreløpig ikke funnet.

«For å beskytte Europa, for å sørge for at det går de europeiske folk vel, for å fremme en rettferdig ordening og den varige fred i Europa, inngår de følgende stater: Det stortyske rike med Böhmen-Mähren og Polen, Norge, Danmark og Sverige, Frankrike, Belgia og Nederland, Italia, Ungarn, Slovakia og Romania, Kroatia, Serbia, Bulgaria, Hellas og Albania som alle hver for

seg forblir frie og selvstendige stater, nedensidende pakt».

Innledningen viser at forslaget er tilpasset den dengang aktuelle situasjon og går ut på at det inngås en pakt mellom alle de stater som på det tidspunkt var forbundet med Tyskland eller under tysk og/eller italiensk dominans, pluss en nøytral stat, nemlig Sverige. Det forutsettes at samtlige medlemsland skal være frie og selvstendige, selv om flere av dem så åpenbart ikke var det i øyeblikket.

Påfallende er det at Finland ikke er nevnt, men det må antas at dette skyldes en ren «slip of the pen». Det foreligger neppe

noen grunn til at Quisling ikke skulle ønske finnene med i samarbeidet – heller tvært imot.

Fremmed for yngre lesere vil det være at konklomerat-statene Tsjekkoslovakia og Jugoslavia på den tid var oppdelt i nasjonalstater, nemlig Böhmen-Mähren (eller Tsjekkia om man vil), Slovakia, Kroatia og Serbia.

Når Quisling foreslår en slik europeisk pakt istedenfor et germansk forbund som en del tyskere insisterte på, er grunnen ganske

forts. side 2

Europa - - -

klar. Dess flere medlemmer man får samlet i et slikt fellesskap, jo lettere ville det bli å oppveie og balansere den makt og innflytelse et seierrikt Tyskland måtte forutsettes å få i vår verdensdel. Hele resten av paktforslaget understreker da også nettopp denne tankegang.

Artikkel I

«Mellom de europeiske stater blir

det opprettet et forbund der det stortyske rikets fører er forbunds-president, og med en europeisk kongress som den sentrale, øverste sammenbindende instans.

Dette forbund skal ha navnet Det europeiske folkefellesskap.

Den europeiske kongress skal bestå av regjeringssjefene (ev. regjeringssjefenes stedfortredere) i de land som her kommer på tale, hvor sammen med en eller flere ministre fra deres regjeringer eller andre delegerte som er opp-

nevnt i henhold til vedkommende lands lovgivning.

Den enkelte stat skal ikke ha færre enn to og ikke flere enn syv delegerte.»

Artikkelen inneholder den psykologiske innrømmelse til stormakten Tyskland at dets fører automatisk skal være forbunds-president. Dette kan i første omgang føles som et knefall for makten, men man vil i de senere artikler se hvor liten praktisk betydning denne

forts. side 4

104945

EUROPAPAKTEN

Dokumenter som forsvann

ORIS 1942

stilling er tillagt i forslaget.

Når det i artikkelen heter at hvert land ikke skal ha færre enn to og ikke flere enn syv delegerte, så er dette ingen parallell til dagens EF-parlament, der ländene til en viss grad er representert etter størrelse. Slik ordlyden er, kan ethvert av medlemslandene i Det europeiske folkefelleskap møte med inntil syv representanter. Bestemmelsen tar bare sikte på å begrense kongressens omfang, slik at den ikke blir for stor og tungrodd. Det avgjørende er avstemningsreglene – se artikkel III:

Artikkel II

«Den europeiske kongress velger en president og en visepresident for hvert kalenderår og også en fast generalsekretær til å ta seg av de forvaltningsmessige og utøvende oppgaver. Presidenten, visepresidenten og generalsekretæren utgjør tilsammen kongressens presidium.»

Det fremgår av denne artikkel at den ovenfor nevnte forbunds-president ikke er kongressens leder og ikke engang medlem av presidiet, og at presidenten, visepresidenten og generalsekretæren fritt kan velges fra hvilke medlemsland det måtte være.

Artikkel III

«De respektive delegasjoner inn tar sine plasser i Den europeiske kongress som representanter for fullstendig likeberettigede og selvstendige stater.

ta opp på denne direkte måte.»

Denne artikkel sikrer ethvert av medlemslandene frihet til å manøvrere som de ønsker innen kongressens ramme og understreker adgangen til at f.eks. de mindre stater fritt kan underhandle seg imellom for å fremme sine synspunkter og idéer.

Artikkel V

«Sete for Den europeiske kongress skal være Wien såfremt ikke kongressen selv bestemmer noe annet.»

Antagelig av psykologiske grunner foreslås en tysk by – men ikke den tyske rikshovedstad – som kongressens sete, men samtidig åpnes adgangen for kongressens flertall til å flytte dette sete andre steder hen.

Artikkel VI

«Den europeiske kongress fastsetter en forretningsorden, danner et sentralutvalg til alment å lede det politiske arbeide, et organisasjonsutvalg til alment å lede det organisatoriske arbeide, andre utvalg som er nødvendige og dessuten et generalsekretariat til å ta seg av de løpende og utøvende oppgaver. I alle utvalg skal det som regel være minst fire stater representert foruten Tyskland. I alle utvalg har hvert medlem én stemme.»

Både av psykologiske og praktiske grunner finner Quisling det riktig at Tyskland, som den forventet ledende stormakt, er representert i alle utvalg, men da det

en fast eller midlertidig stedfortreder ved kongressen. Disse representanter opptre på vegne av regjeringssjefene i disses fravær i tiden mellom møtene i Den europeiske kongress.»

En fast diplomatisk representasjon ved kongressens sete er selvfølgelig nødvendig for at den enkelte stat skal kunne følge løpende med i hva som planlegges og behandles i presidiet.

Artikkel IX

«Som grunnleggende prinsipp for den europeiske nyordning, skal gjelde at hver europeisk stat beholder en fullstendig selvstendighet i indre anliggender. Når det gjelder forsvar, utenrikspolitikk og næringslivsspørsmål skal det dannes en sentral fellesorganisasjon med den oppgave å koordinere de angjeldende staters virksomhet på disse områder.

Enhver stat er forpliktet til å oppheve eller endre de lover og forordninger som ikke er i overensstemmelse med denne pakt. Gyldigheten av regionale avtaler innen den europeiske nyordning, f.eks. mellom nordiske og germaniske stater, blir ikke berørt av denne pakt, men må ikke støte an mot paktens prinsipper.

I alle andre anliggender enn de felles saker som er fastlagt i denne paktens bestemmelser, gjelder i enhver stat dens selvstendige og spesielle statsforvaltning og forvaltning, dens egen lovgivning og rettspraksis og de egne institusjoner.»

den faglige eller kulturelle organisasjon den enkelte stemmeberettigede tilhørte istedenfor på partilister.

Artikkel X

«De utgifter virksomheten til den europeiske kongress betinger, fordeles på avtalepartene i forhold til de angjeldende lands folketall.

Vidkun Quisling

ville være en umulighet dersom ikke Tyskland gikk med. Hva som derimot ikke er helt klart, er om artikkelen åpner adgang til pakten for andre europeiske stater enn de som er nevnt i innledningen. I den tysk-sproglige tekst heter det at «Die weitereuropäischen Staa-

Artikkel III

De respektive delegasjoner inn- tar sine plasser i Den europeiske kongress som representanter for fullstendig likeberettigede og selvstendige stater.

Ved avgjørelser som gjør en avstemning nødvendig, har medlemstatene én stemme hver. Alle paktenes medlemmer er bundet av den avgjørelse som fremkommer ved et stemmeflerfall. Ved stemmelikhet, gjør formannens stemme utslaget.

Bestemmelsene i denne artikkel innebærer en likeberettigelse mellom medlemstatene som går atskillig lenger enn i Europa-parlamentet og også i Forente Nasjoner. I den siste organisasjonen har visse stormakter i møteinnstilling de øvrige medlemmer ikke bare fast plass i Sikkerhetsrådet, men også adgang til å nedlegge veto mot avgjørelser de ikke liker.

Det europeiske folkellesskap skulle alle lands stemmer ifølge Quislings forslag veie helt likt, og stormaktene ville ikke ha noen adgang til å nekte å godta en avgjørelse tatt av et flertall av mindre stater. Det er derfor ingen tom floksel når Quisling skriver at forbundet skulle bestå av fullstendige likeberettigede og selvstendige stater.

Artikkel IV

Som medlemmer av Den europeiske kongress kommuniserer de forskjellige regjeringssjefer direkte med hverandre såvel som med forbunds-presidenten, kongressens president og generalsekretærens Regjeringssjefene. henholdsvis forbunds-presidenten, kongressens president og generalsekretærens avgjør selv hvilke spørsmål de vil

alle utvalg i stemme.» Både av psykologiske og praktiske grunner finner Quisling det riktig at Tyskland, som den forventede ledende stormakt, er representert i alle utvalg, men da det skal være ytterligere minst fire medlemmer i hvert utvalg og hver av dem har én stemme, ville tyskerne også her være henvist til å vinne tilslutning fra et antall andre stater.

Artikkel VII

Den europeiske kongress avholder ordinært sine plenumsmøter i september og ekstraordinære møter når forbunds-presidenten anser det nødvendig, eller når minst en tredjedel av paktenes medlemmer ønsker det. Dette er forbunds-presidentens oppgave å sammenkalle kongressen, samt å åpne og avslutte dens forhandlinger.

Det viktigste ved denne artikkel er at den fastsetter og i høy grad begrenser forbunds-presidentens dvs. den tyske førers oppgaver i fellesskapet. Han har fullmakt til å innkalle kongressen når han vil, men vil ikke kunne desavuere en betydelig gruppes ønske om ekstraordinær innkallelse, all den stund en tredjedel av statene kan foranledige en slik innkallelse. At forbunds-presidenten formelt innkaller kongressen og åpner og avslutter forhandlingene er oppgaver av prestisjemessig karakter og av liten praktisk betydning.

Artikkel VIII

For å sikre kontinuiteten i Den europeiske kongress arbeide den stadige kontakt i saker av felles interesse, umevner regjeringssjefene i de ikke-tyske stater hver

ne pakts bestemmelser, gjelder i enhver stat dens selvstendige og spesielle statsforvaltning og forvaltning, dens egen lovgivning og rettspraksis og de egne institusjoner.» Det er i denne artikkel man finner fellesskapets formål tydeligst uttrykt, nemlig at de europeiske stater skal slutte med å bekjempe hverandre og isteden samarbeide sin bestrebelse for å sikre vårt kontinent mot angrep utenfra og så langt det er hensiktsmessig koordinere utviklingen av medlemslandenes næringsliv og hele økonomiske velstand. Det er viktig å holde fast på at denne samordning ikke skal finne sted ved diktat fra en eller flere stormakter, men at man finner frem til løsninger på basis av prinsippet at hvert medlem har én stemme. Det vil si at de små staters ønsker skulle veie tyngst.

Artikkel X

Den helt proporsjonale fordeling av utgiftene etter folketall svarer vel ikke helt til dagens tenkning, nå ville man antagelig ha brukt nasjonalproduktene som basis. Systemet er imidlertid enkelt å gjennomføre og gir full muligheter for bortfortolkninger og omgørelser. De meget strenge inkassobestemmelser i siste avsnitt tar antagelig sikte på å forhindre at stormaktene benytter betalingsvegving som politisk pressmiddel.

Artikkel XI

Forandringer av denne pakt krever tilslutning fra to tredjedeler av paktenes medlemmer. Artikkelen legger igjen stor makt i de små staters hender både til å motsette seg uønskede endringer og gjennomføre forandringer de ønsker.

Artikkel XII

Denne pakt trer straks i kraft så snart den er ratifisert av Det tyske rike og fire andre europeiske stater. De resterende europeiske stater blir automatisk latt opp som avtalepartier med en gang deres regjeringer ratifiserer paktens. Denne artikkel inneholder den realpolitiske erkjennelse at paktens representanter skulle velges via

derimot ikke er helt klart fra om artikkelen åpner adgang til på dem for andre europeiske stater, mindre som er nevnt i innledningen, i den tysk sproglige tekst, nemlig det at «Die weiteren europäischen Staaten werden als Vertragspartei mit der Ratifizierung durch die betreffenden Regierungen automatisch aufgenommen» og uttrykket «Die weiteren» kan jo tolkes på flere måter. Når man kjemper Quislings tankegang, velstman at han ville kanskje kunne tenke seg en europeisk fellesskap uten Storbritannia – han hadde jo faktisk foreslått at også USA og de britiske domionens skulle trekkes med i samarbeidet – egentlig bortimot det samme som Atlanterhavspakten (Krusland og Vis 1930/1941) og Stornordisk Fredssamband (1938). Ellers mangler jo foruten Finland og Sveits, Spania, Portugal og Irland, Island ville Quisling også ha ønsket med etter krigens slutt, skjont de jo på det tidspunktum delvis formelt var under Danmark. Det kan imidlertid tenkes at det er artikkel XII om formidling av paktens som er tenkt bruk til å åpne adgang for nye partnere.

Artikkel XIII

Artikkelen inneholder en rekke bestemmelser som gjelder for hvordan Quisling har brukt «Environ Europa-Pakt» i sine forhandlinger med tyskerne, og det dessverre i dag vanskelig å bringe på det rene. Hva imidlertid faktisk kastet gjør helt klart er hva Quisling ønsket når det gjaldt den europeiske ordning helt allerede under krigen, men inntil nå etter en eventuell tysk seier.

Artikkel XIV

Det vil nok hevdes av mange at det var urealistisk å tro at et slikt forslag ville bli gjennomført. Ut fra vår tankegang hadde vi da heller ikke noe annet å gjøre enn uoppørlig og overalt hvor det var mulig å hevde likeberettigelsen og selvstendighetens prinsipper. Det anså vi som vår primære oppgave i den historiske situasjon som forelå. Om utfallet av krigen hadde blitt et annet – og den mulighet forelå så absolutt – ville Norges fremtid og skjebne være helt avhengig av vår evne til å kjempe disse prinsipper igjennom. Den utfordring var vi oss i høy grad bevisst.

Europapakten

rikt Tyskland noen gang ville godta en ordning av den type som Quisling foreslo. Til det er å si at heller ikke Quisling eller andre NS-folk som stelte med slike ting, trodde det ville være lett å få det igjennom. Til det kjente man for godt både Himmilers pangermanske svermerier og også Ribbentorps tradisjonelt stormaksimperialistiske tankegang. Hva som likevel ga håp, var at mange fremtredende tyskere tenkte som vi – de ville ha et Europa av frie, likeberettigede nasjoner. Ikke minst gikk Hitler-Jugendens ledere inn for det prinsipp. De var allerede på tysk marsj i ledende posisjoner både i parti og stat, og det var rimelig nok å tro at de stadig ville få mer å si.

Ut fra vår tankegang hadde vi da heller ikke noe annet å gjøre enn uoppørlig og overalt hvor det var mulig å hevde likeberettigelsen og selvstendighetens prinsipper. Det anså vi som vår primære oppgave i den historiske situasjon som forelå. Om utfallet av krigen hadde blitt et annet – og den mulighet forelå så absolutt – ville Norges fremtid og skjebne være helt avhengig av vår evne til å kjempe disse prinsipper igjennom. Den utfordring var vi oss i høy grad bevisst.